

Till Skolverket

Synpunkter på Skolverkets Remiss avseende förslag till ändringar av (SKOLFS 2018:50) om läroplan för förskolan samt på Skolverkets Konsekvensutredning. Skolverkets diarienummer 2024:848

Föräldraorganisationen BARNverket är en rikstäckande partipolitiskt och religiöst obunden förening för föräldrar och andra engagerade oavsett ålder.

BARNverket arbetar för att barns och ungas rätt att må bra och utvecklas i en hälsosam, hälsofrämjande och trygg och säker miljö i skolväsendets samtliga verksamheter, från förskola till gymnasium, tillgodoses.

BARNverket vill att "Barnhälsoperspektivet" ska gälla i utbildningsväsendets verksamheter

Barnet är en biologisk varelse, med ett mycket känsligt nervsystem, en hjärna, en kropp och många sinnen, som är under mognad och i stark utveckling och som har påverkats, och kommer att påverkas av allt från ålder, gener och stress till rörelse, samspel och den fysiska miljön. Detta måste skolväsendets verksamheter från förskola till gymnasium, ta hänsyn till i befintlig verksamhet samt inför förändringar. Detta för att våra barn inte ska drabbas av hämmad utveckling samt ökad risk för fysisk och psykisk ohälsa, orsakad av brister i sin utbildningsmiljö.

BARNverket anser därför att "Barnhälsoperspektivet" skall gälla i skolväsendets samtliga verksamheter och miljöer, från förskola till gymnasium! Det innebär att skolans värdegrund, styrdokument, **läroplaner**, regelverk, inklusive arbetsmiljölagen anpassas till:

- HUR växande barns nervsystem, hjärna, kropp och sinnen (t ex syn, hörsel, känsel, led- och muskelsinne samt balans) mognar och utvecklas.
- VAD växande barns nervsystem, hjärna, kropp och sinnen *behöver* för optimal utveckling och hälsa som grund till lärande och prestation.

BARNverket anser att det idag finns ett systemfel. **Förebyggande riskbedömningar** och **barnhälsokonsekvensanalyser saknas** i utbildningsväsendets systematiska kvalitetsarbete i befintlig verksamhet samt inför förändringar.

BARNverket önskar härmed lämna synpunkter på punkt 1–4 gällande Skolverkets förslag till ändringar i förskolans läroplan.

Skolverkets förslag till ändringar

1. Det är inte längre obligatoriskt att använda digitala lärverktyg i förskolan.
2. Förskollärarna får ett förstärkt ansvar att värdera och välja arbetssätt och lärverktyg.
3. Förskolans arbete med fysisk aktivitet förstärks.
4. Högläsningens och samtalets roll förstärks, i språk- och kunskapsutvecklande syfte.
5. Läroplansuppdraget om ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik omformuleras och flyttas.
6. Redaktionella ändringar av språklig karaktär, till exempel en ändring från ”verksamhet” till ”utbildning” i kapitel 2.6 Uppföljning, utvärdering och utveckling.

Föräldraorganisationen BARNverkets yrkanden till punkterna 1-4 med kommentarer

- 1. Det är inte längre önskvärt att använda digitala lärverktyg i förskolan. Som huvudregel ska det vara *skärmfritt* för barnen i förskola.**
- 2. Förskollärarna får ett förstärkt ansvar att värdera och välja arbetssätt och lärverktyg. Detta kräver kunskap om förebyggande riskbedömningar utifrån ett ”barnhälsoperspektiv”.**

Kommentar: Föräldraorganisationen BARNverket anser att man här lägger ett mycket stort ansvar på pedagogerna.

Föräldrar måste kunna känna sig säkra på att förskolan/förskollärare har kunskap om hur ett systematiskt arbetsmiljöarbete med hög kvalitet bedrivs utifrån ett ”barnhälsoperspektiv” Detta för att förebygga fysisk och psykisk ohälsa och skada samt hämmande utveckling för barnet. ”Barnhälsoperspektivet” är viktigt då barn har högre känslighet än vuxna för yttre påverkan bland annat på grund av att barnets nervsystem, hjärna, kropp och alla sinnen är under mognad och stark utveckling.

Hur utförs t ex förebyggande riskbedömningar när det gäller val av arbetssätt och lärverktyg utifrån ett ”barnhälsoperspektiv” på förskolan?

Har förskolan/personalen t ex kunskap om hur teknik och artificiellt ljus från skärmar, med avseende på bland annat flimmer, färgtemperatur och ljusstyrka samt bländning, påverkar barnens nervsystem och ögon, koncentration, stress och lärande?

BARNverket hänvisar till Barnkonventionen

Artikel 3: vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

Artikel 6: varje barns rätt till fysisk och psykisk utveckling.

3. Förskolans arbete med fysisk aktivitet förstärks med särskilt fokus på barns motoriska och sensomotoriska utveckling, positivt risktagande, lek och rörelseglädje, inne så väl som ute.

Kommentar: punkt 3 (FÖRSKOLANS UPPDRAG, sid3):

Skolverket: ”I **utbildningen** ingår **undervisning**. Undervisning innebär att stimulera och utmana barnen med läroplanens mål som utgångspunkt och riktning och **syftar till utveckling och lärande** hos barnen.”

För att förstå grunden och förutsättning för lärande, måste man utgå från barnhjärnans utveckling. Det som framför allt bygger och utvecklar hjärnan och nervsystemet, är motorik och sinnen tillsammans med omsorg och stimulans samt trygga närvarande vuxna och en stressfri, hälsosam fysisk miljö.

Denna kritiska unika utveckling sker framför allt under småbarnsåren, åren då våra barn spenderar majoriteten av sina vakna och aktiva timmar på förskolan. Därför är det oerhört viktigt att förskolan tar på sig ansvaret att genom lek, övningar och stimulans och att undervisa barnen så att deras sensomotorik (sinnen och motorik) utvecklas åldersadekvat. Brister och förseningar i sensomotorisk utveckling och grundmotoriska rörelser kan i förskoleålder och vid skolstart, försvåra

- Att få och vilja vara med i aktiviteter och lekar (”alla andra klarar men inte jag”, öga-hand/fotkoordination, korsrörelser, balans, kropps kontroll)

- Att vilja röra på sig alls (rörelser kräver väl utvecklad och samarbete mellan motorik och sinnen – grundmotoriska rörelser ska vara automatiserade)

- Att koncentrera sig och lyssna (så att inte för mycket energi och fokus går till att kontrollera kropp och rörelser)

- Att läsa, skriva, rita mm (bra balans för att sitta stilla, väl utvecklad ögonmotorik för att fokusera och följa rader, öga/handkoordination för att hålla och bläddra i bok, muskelsinne för att hålla bok, kroppshållning, finmotorik)

- Språkutveckling (svårighet med sinnestolkning av rytm, musik, ljud, ansiktsmuskler, reflexrörelser i nacke mm kan påverka språkutvecklingen)

Brister i sensomotorisk utveckling riskerar att påverka barnet negativt kognitivt, fysiskt, socialt och dess självkänsla, fysiskt och psykiskt.

Vi vill därför komplettera och förtydliga Uppdrag, Mål & Riktlinjer med följande

FÖRSKOLANS UPPDRAG (sid 4)

Lek är grunden för utveckling, lärande och välbefinnande, andra stycket

Motorik i nära samspel med sinnena, är grunden för barnhjärnans utveckling och grund för rörelseglädje och all inläring. Lek, rörelse och att sträva efter åldersadekvat sensomotorisk/motorisk nivå hos varje barn ska därför ha en central plats i utbildningen. Ett förhållningssätt hos alla som ingår i arbetslaget och en miljö som uppmuntrar till lek och rörelse har betydelse för barnens utveckling, lärande och välbefinnande.

FÖRSKOLANS UPPDRAG (sid 5)

Hållbar utveckling samt hälsa och välbefinnande, andra stycket

Barnen ska ges förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga och ges möjlighet till att delta i varierade rörelseaktiviteter, både fri lek och planerade uppgifter, återkommande under dagen. Dessa rörelseaktiviteter ska inkludera både måttlig och högintensiv aktivitet. Förskolan bör följa WHO rekommendationer av tid till rörelse. De ska även regelbundet få vistas i olika naturmiljöer. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva rörelseglädje och därigenom utveckla sitt intresse för att vara fysiskt aktiva. När fysisk aktivitet, näringsriktiga måltider och hälsosam livsstil är en naturlig del av barnens dag kan utbildningen bidra till att barnen förstår hur detta kan påverka hälsa och välbefinnande.

MÅL OCH RIKTLINJER

Omsorg, utveckling och lärande

Mål (sid 8)

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla:

- Sinnena, motorik, koordination och kroppsuppfattning så att de kan nå åldersadekvat nivå.

Riktlinjer (sid 9)

Förskollärare ska ansvara för att varje barn:

- Utmanas och stimuleras så att sinnen, motorik, koordination och kroppsuppfattning ges möjlighet att uppnå åldersadekvat nivå,
- Får fysisk aktivitet, enligt WHO direktiv ca 180 minuter / dag, varav 60 minuter ska vara medel till högintensiv aktivitet,
- Ges möjlighet till en miljö som möjliggör varierad och utmanande motorisk träning,
- Känner sig trygg och inte utsatt för skadlig stress. Trygghet är en förutsättning för inläring. Stress motverkar inläring.

4. Högläsningens, samtalets och det fria berättandets roll, liksom rytmik, sång och musik förstärks, i språk- och kunskapsutvecklande syfte.

Övriga synpunkter

Föräldraorganisationen BARNverket saknar "Barnhälsokonsekvensanalyser" i Skolverkets förslag: Konsekvensutredning avseende förslag till ändring av området digitalisering i förskolans läroplan. (Dnr 2024:848)

Detta utifrån bred tvärprofessionell hälsovetenskaplig, arbetsmiljömedicinsk och ergonomisk kunskap och kompetens om barns behov för nervsystemets, hjärnans, kroppens och sinnenas utveckling samt fysisk och psykisk utveckling och hälsa.

Stockholm 2024-04-26

Monica Wester

Legitimerad sjukgymnast/barn- och skolergonom

Ordförande

Föräldraorganisationen BARNverket

Källhänvisningar: Se bilaga

Referenser/Källor/Relaterade länkar till BARNverkets synpunkter på Skolverkets Remiss diarienummer 2024:848

Andréason, K. (2024). *Snuffe Kanin i djungeln*, Visto förlag

Andréason, K., Bårgarskärd, G., (2016). *Medveten motorisk träning*, Natur & Kultur

Broberg, M., Hagström, B., Broberg, A., (2023). *Anknytning i förskolan – vikten av trygghet för lek och lärande*, Natur & Kultur

Centrum för arbets- och miljömedicin, Region Stockholm, (2021) Miljöhälsorapport, Stockholms län s 75-85

Backlund Wasling, H. (2019) *Närmare – om det livsviktiga i att röra vid varandra*. Mondial s83-99

Ellneby, Y. *Om du inte rör mig så dör jag – Den taktila kommunikationens betydelse för barns utveckling*. Utbildningsradion. (1994)

Ellneby, Y. (2005) *Cyberungar eller vad barn verkligen behöver*. Natur & Kultur.

Ellneby, Y., (2007). *Barns rätt att utvecklas*, Natur & Kultur

Ellneby, Y. (2008) *Stressade barn: och vad vi kan göra åt det*. Natur & Kultur.

Ericsson, I., (2018). *Rör dig – lär dig (motorik och inläring)*, Sisu idrottsböcker

Ericsson, I., Fröjd, K., (2022). *Motorik för studiero och lärande*, Studentlitteratur

Gustafsson, B., Hugoh Sol-Britt (2000). *Full fart i leken*, Cupiditas Disaendi

Hagdahl, Å., Unevik, P. (2024) *Motorik med alla sinnen – grund för barns lärande*. Gothia kompetens.

Holle, B., (1987) *Barns motoriska utveckling*, Natur & Kultur

Holle, B., (1985/1992) *Rörelseberedd – lekberedd? – praktisk vägledning i barns grovmotoriska utveckling*, Natur & Kultur

Holle, B., (1987) *Läsberedd – skrivberedd? – praktisk vägledning i barns finmotoriska utveckling*, Natur & Kultur

Jederlund, U. (2023) *Musik och språk: Ett vidgat perspektiv på språkutveckling och kommunikativ identitet*. Liber.

Kihlbom, M., Lidholt, B., Niss, G. (2009) *Förskolan för de allra minsta på gott och ont*. Carlssons.

Lagercrantz, H. (2012) *I barnets hjärna*. Riviera förlag

Lagercrantz, H. (2022) *Barnhjärnan – så uppkommer medvetandet och själen*

Bilaga 1 till BARNverkets remissyttrande

Lagercrantz, H. (2023) *Små barn och skärmar: barn 0–6 år - information till föräldrar*.

Lundborg, G. (2019) *Handen i den digitala världen*, Carlssons.

Nyholm, L. (2016) *Nedstressad förskola - medveten närvaro*. Gothia fortbildning

Nyholm, L., (2019). *Motoriska övningar, Rörelsesånger & Massagesagor*. Svenska Kulturfonden i Finland

Persson, K. (2010) *Titta vad jag kan – en inspirationsbok om den växande rörelseförmågens betydelse för det lilla barnets lek och utveckling*, HB Propeda

Slutbetänkande av Kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet, Stockholm 2023, s.81

Uvnäs Moberg, K. (2000) *Lugn och beröring*. Natur & Kultur

Uvnäs Moberg, K. (2022) *Hundstund: Prata, klappa, leka, läka med oxytocinbomben i vardagsrummet*. Natur & Kultur.

Vesterlund, M. (2015) *Musikspråka i förskolan: Med musik, rytmik och rörelse*. Liber.

Presentation av och länkar till föräldraorganisationen BARNverket och våra medier relaterat till remissvaret:

Det här är BARNverket <https://www.barnverket.se/det-har-ar-barnverket/>

BARNverkets blogg www.barnverket.se

BARNverkets facebooksidan, <https://www.facebook.com/Barnverket>

BARNverkets kunskapsbank; Barnhälsoperspektivet, <http://behp.barnverket.dinstudio.se/1/1/hem/>

BARNverkets kunskapsbank; Barnhälsoperspektivet, *Skärmar och digitaliseringen*. <http://behp.barnverket.dinstudio.se/1/21/skarmar/>

BARNverkets kunskapsbank; Barnhälsoperspektivet, *Ljuset och hälsan*. <http://behp.barnverket.dinstudio.se/1/23/ljus-visuell-miljo/>

BARNverkets kunskapsbank; Barnhälsoperspektivet, *Ögat och synen*. <http://behp.barnverket.dinstudio.se/1/72/syn/>

BARNverkets kunskapsbank; Barnhälsoperspektivet, *Motorisk utveckling*. <http://behp.barnverket.dinstudio.se/1/10/motorik/>

BARNverkets litteraturkanon om ”Motoriken” för barns utveckling, hälsa och lärande. (2024) <https://www.barnverket.se/arkiverade-sidor/barnverkets-litteraturkanon-om-motoriken-for-barns-utveckling-halsa-och-larande/>